

Nužna provjera nadovjere širom BiH

Agencije koje se bave provedbom imovinskih zakona (PLIP) ističu potrebu za provjerom nadovjere ugovora o korištenju stanova od strane privremenih korisnika u cijeloj BiH. Stambena tijela vlasti koja su zadužena za primjenu kriterija utvrđenih u amandmanima koje je Visoki predstavnik donio u listopadu 1999. godine iste ne primjenjuju. Zbog toga je od vitalnog značaja da javni pravobranitelji izvrše analizu tog procesa kako bi osigurali zaštitu javnih interesa.

Iako bi bilo korisno da se kriteriji za nadovjeru utvrđeni u entitetskim imovinskim zakonima dodatno pojašne, sljedeće kategorije ljudi su isključene iz nadovjere sukladno zakonu:

1. ljudi koji nisu podnijeli zahtjev za povrat imovine, koji su povukli zahtjev ili oni koji nisu podnijeli zahtjev za provedbu odluka koje se odnose na njihovu prijeratnu imovinu;
2. višestruki korisnici;
3. privremeni korisnici koji su prodali ili zamjenili svoju prijeratnu imovinu; i
4. ljudi koji su dobili besplatnu pomoć od javnih tijela vlasti za izgradnju ili kupovinu stambene jedinice uključujući i pomoć u obliku dodjele zemljišta u društvenom vlasništvu.

Vjerujemo da možda postoje tisuće slučajeva nezakonite nadovjere i da su mnogi od njih već rezultirali nezakonitom privatizacijom. Stanovi za koje nije podnesen zahtjev za povrat koji su protuzakonito privatizirani nisu na raspolaganju kao alternativni smještaj kao što je propisano zakonom. U slučajevima kada su stanovi za koje je podnesen zahtjev za povrat nezakonito privatizirani, prijeratni nositelji stanarskog prava mogu godinama čekati da ostvare svoje pravo na povrat stanova.

Od ključnog je značaja da javni pravobranitelji širom BiH rade zajedno sa stambenim tijelima vlasti na pregledu svih izvršenih nadovjera i provjeri novih. U slučajevima kada se utvrdi da je izvršena protuzakonita nadovjera, takva nadovjera se treba staviti van snage. U slučajevima protuzakonite privatizacije, javni pravobranitelji moraju pokrenuti parnični postupak kako bi poništili izvršenu kupovinu, nakon čega bi mogla uslijediti deložacija nezakonitog korisnika. Stambeni dužnosnici koji vrše nezakonitu nadovjeru ugovora i time krše imovinske zakone mogu biti sankcionirani ili od strane entitetskih ili županijskih upravih inspektora, što može rezultirati njihovom suspenzijom ili drugim disciplinskim mjerama. Isto tako, protiv takvih dužnosnika javni tužitelji mogu pokrenuti postupak zbog kršenja imovinskih zakona. Agencije uključene u PLIP očekuju od nadležnih tijela vlasti da u cijelosti istraže sve navodne slučajeve protuzakonite nadovjere i privatizacije.

Proces provjere nadovjere će biti jako težak. Postoje vjerodostojna izvješća o ozbiljnim slučajevima korupcije koji se odnose na nadovjeru u koju su uključeni političari na visokim dužnostima. Također će biti nužno da javni tužitelji širom BiH izvrše svoju dužnost kada se tijekom provjere otkriju dokazi o krivičnim djelima. Ukoliko provjera nadovjere još uvijek nije započela u cijeloj zemlji, organizacije uključene u PLIP imaju indikacije o sljedećem:

1. javnim pravobraniteljima koji su izloženi prijetnjama od strane onih koji su izvršili protuzakonitu nadovjeru;
2. javnim pravobraniteljima koji i sami žive u protuzakonito nadovjerenim stanovima;
3. privremenim korisnicima koji su uspjeli protuzakonito nadovjeriti ugovore putem podmićivanja prvo prijeratnih nositelja stanarskog prava da povuku svoje zahtjeve za povrat, a zatim i stambenih tijela;
4. privremenim korisnicima koji su bili uvjereni da će moći ostati u svojim protuzakonito nadovjerenim stanovima pa čak nisu ni podnijeli zahtjev za povrat svojih prijeratnih stanova.